

კომერციული ბანკების მდგრადობის ბიზნეს-მოდელის შეფასების მიდგომები და მექანიზმები

გიორგი ცაავა
სტუ-ს პროფესორი, ემდ.

ანოტაცია

საბანკო სისტემის სტაბილურობა ეროვნულ ეკონომიკაში გადანაწილების ფუნქციის რეალიზაციის ეფექტიანობას და აქედან გამომდინარე, მთლიანობაში ეკონომიკური განვითარების ეფექტიანობასაც განსაზღვრავს. ეკონომიკის დაჩქარებული ციკლურობა და ფინანსურ-ეკონომიკური კრიზისებისადმი მაღალი მიდრეკილება კომერციული ბანკებისაგან ბიზნეს-დაგეგმვისადმი და მიზანსაჭიროებისადმი უფრო პასუხისმგებელ მიდგომას საჭიროებს. განვითარების სტრატეგიისა და ბიზნეს-მოდელის დამუშავებადობისა და ადეკვატურობის ხარისხზე, რომელიც მისი რეალიზაციის მექანიზმს ემსახურება, საკრედიტო ორგანიზაციის მდგრადობაა დამოკიდებული. უკანასკნელ პერიოდში ნათელი გახდა, რომ მხოლოდ და მხოლოდ მარეგულაციის პრუდენციული ნორმატივების დაცვა საბანკო ბიზნესის ეფექტიანი არსებობისა და განვითარებისათვის საკმარის პირობას არ წარმოადგენს, და ისეთი მოდელის ფორმირება საჭირო, რომელიც შემოსავლიანობასა და მიღებად რისკს შორის ოპტიმალური თანაფარდობის მოძიების შემძლე იქნება. ამასთან ბიზნეს-პროფილი სწრაფად ცვალებადი რეაქციისადმი მაღალი მოქნილობითა და ადაპტიურობით უნდა განსხვავდებოდეს. ის კომერციული ბანკები, რომლებიც ბიზნესის გაძლოის ოპტიმალურ სტრუქტურას ფლობენ ან მის მოძიებას შეძლებენ დარჩებიან საბანკო ბაზარზე, დანარჩენები კი იძულებულდებიან გახდებიან შეაჩერონ საქმიანობა.

მოცემულ სტატიაში საბანკო ბიზნეს-მოდელის სიცოცხლისუნარიანობის შეფასების სხვადასხვა კრიტერიუმებია განხილული, რომლებიც როგორც მარეგულირებლების, ასევე კერძო პროფესიონალური თანამეგობრობის მიერაც გამოიყენებიან. მოცემული მეთოდების ძირითადი აქცენტი გაკეთებულია ფინანსური კოეფიციენტების შეფასებაზე, როგორებიცაა: აქტივების ხარისხი, ლიკვიდობა, საკუთარი სახსრების საკმარისობა, ფინანსური შდეგი, ამასთან მნიშვნელოვანი ყურადღება ეთმობა: საკრედიტო, სავალუტო, საფონდო და ა.შ. საბანკო რისკების შეფასებას. მიუხედავად ამისა, ჩვენი მოსაზრებით, განხილვადი მიდგომები ხარისხობრივი მაჩვენებლების შეფასებას ნაკლებ ყურადღებას აქცევენ, რომლებიც ნებისმიერი საკრედიტო ორგანიზაციის ბიზნეს-მოდელის განუყოფელ ნაწილს წარმოადგენს. შეთავაზებულია არსებული მეთოდები შესრულებული იქნას არაფინანსური მაჩვენებლების შეფასებით, ისეთებით როგორიცაა: საქმიანი რეპუტაციის, კორპორატიული მართვის ხარისხის, ინფორმაციულ-ტექნიკური უზრუნველყოფის ხარისხის და ა.შ. შეფასება.

საკვანძო სიტყვები: ბიზნეს-მოდელი; კომერციული ბანკი; შეფასების კრიტერიუმები; სტრატეგია; მარეგულირებელი; ანალიზი; რეიტინგი; ფინანსური მაჩვენებლები; კორპორატიული მართვა.

APPROACHES AND MECHANISMS TO ASSESSING THE BUSINESS MODELS OF COMMERCIAL BANKS

G. Tsaava
professor of GTU

ABSTRACT

The stability of the banking system determines the effectiveness of the redistribution function in the national economy, and, consequently, the effectiveness of economic development in general. The stability of the credit organization depends on the degree of elaboration and adequacy of the development strategy and the business model that serves as a mechanism for its implementation.

The main emphasis of these methods is made on the evaluation of financial indicator: asset quality, liquidity, capital adequacy, financial result, aslo much attention is paid to assessing banking risks: credit, currency, stock, etc. Nevertheless, in the authors opinion, the approaches considered pay little attention to the evaluation of qualitative indicators that are an integral part of the business model of any credit institution.

It is proposed to supplement existing methods with the evaluation of non-financial indicators, such as: assessment of business reputation, quality of corporate governance, quality of information and technical support, etc.

Key words: business model; commercial bank; evaluation criteria; stratrgy; regulator; analysis; rating; financial indicators; corporate governance.

* * * *

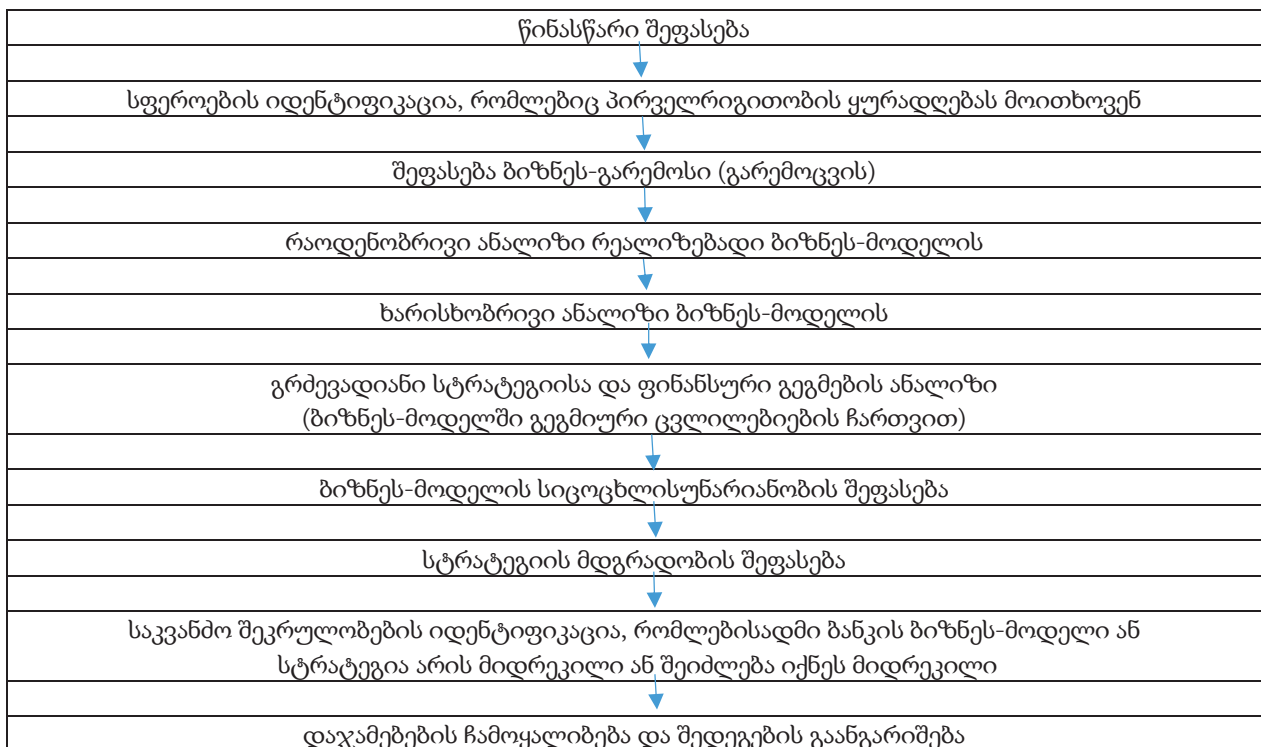
საბანკო სისტემის მდგრადობა პირდაპირ არის დამოკიდებული იმაზე, თუ საკრედიტო ორგანიზაციის ბიზნეს-მოდელი რამდენად იქნება ეფექტური და სიცოცხლისუნარიანები. კომერციული ბანკების ბიზნეს-მოდელის შეფასება განხორციელებული უნდა იქნეს, უპირველეს ყოვლისა, მათი მდგრადობის თვალსაზრისიდან როგორც ფინანსური მდგომარეობის ეფექტიანობისა და სტაბილურობის საკვანძო დახასიათებიდან, ანუ ფინანსური რესურსების ისეთი მდგომარეობიდან გამომდინარე.

რე, რომლის დროსაც ბანკი თავისუფალი ფულადი რესურსების ეფექტურად გამოყენების გზით, საკუთარი საქმიანობის ხარისხობრივი და რაოდენობრივი მეჩვენებლების გაუმჯობესებით, თავისი ფუნქციონირების უწყვეტი პროცესის უზრუნველყოფას შეძლებს (2). აღნიშნულთან დაკავშირებით საბანკო საქმიანობის მოდელის შეფასების კრიტერიუმების განსაზღვრა მეტად მნიშვნელოვანია, რომლებიც ბიზნეს-მოდელის ნაკლოვანებების გამოვლენისა და აღმოფხვრის შესაძლებლობას და ამით კომერციული ბანკების ფინანსური მდგრადობის დანაკარგების რისკის მინიმიზირების შესაძლებლობას იძლევა.

რაც შეეხება საბანკო ბიზნეს-მოდელის შეფასების კრიტერიუმებს უნდა აღინიშნოს, რომ ბაზელის კომიტეტმა საბანკო ზედამხედველობასთან მიმართებაში 2015 წლის ივლისში გამოუშვა განახლებული დოკუმენტი სახელწოდებით „სახელმძღვანელო პრინციპები სუსტი ბანკების გამოსავლენად და მათთან მუშაობის შესახებ“. საკვანძო ცვლილებები (აღნიშნული დოკუმენტის 2002 წლის საწყისი ვერსიასთან შედარებით) საბანკო ზედამხედველობის სრულყოფის საკითხებს, კერძოდ ბიზნეს-მოდელის შეფასებას ეხებოდა. დოკუმენტში ჩამოყალიბებულია ძირითადი კრიტერიუმები, რომელთა მიხედვით შეიძლება ბანკების არასიცოცხლისუნარიანი ბიზნეს-მოდელები იქნას გამოვლენილი, ასევე მითითებულია, რომ სწორედ მაღალრისკიან და/ან არაეფექტურ ბიზნეს-მოდელებს ბანკების ფინან-

სური მდგრადობის დაკარგვამდე და ლიცენზიების გამოთხოვამდე მივყავართ. ასე, მაგალითად, ბანკის ბიზნეს-მოდელი შეიძლება არაეფექტური იყოს, თუ იგი ხასიათდება (1):

- ამაღლებული დამოკიდებულებით ბიზნესის დაფინანსების სტრუქტურის შეუსაბამო მიზნებისა და ამოცანებისაგან;
 - ზეზომიერი კონცენტრაციით დაფინანსების, შემოსავლისა და/ან რისკის განსაზღვრულ წყაროზე;
 - შემოსავლების ასიმეტრიულობით და ვალატიულობით, რომლებიც მოკლე ვადის განმავლობაში მათ სტრუქტურაში მნიშვნელოვანი ცვლილებებით არის განპირობებული;
 - არარეგულარული სტრატეგიული ორიენტირებით (მაგალითად, ზრდის შესაძლებლობების, საკვანძო ეკონომიკური მაჩვენებლების და ბაზრის ტენდენციების ცვლილებების ზედმეტი ოპტიმიზმით), რასაც ხშირად საკვანძო გადანაწილებებში შეცდომებისაგან მივყავართ;
 - რთულ ტექნოლოგიებში მასშტაბური ინვესტიციებით კონტროლის, ზედამხედველობის ან აღნიშნული ბაზრის ბუნების გაგების გარეშე (Basel Committee on Banking Supervision Guidelines for identifying and dealing with weak banks, 2015, pp. 12-24).
- ევროპულმა საბანკო ორგანიზაციამ (European Banking Authority) დოკუმენტში „სახელმძღვანელო პრინციპები კომერციული ბანკების ზედამხედ-

ნახაზი 1. კომერციული ბანკის ბიზნეს-მოდელის შეფასების ალგორითმი
(შედგენილია ავტორის მიერ)

ველობისა და შეფასების საერთო პროცედურებისა და მეთოდოლოგიის შესახებ“ (2014) აქცენტი გააკეთა ბიზნეს-მოდელების სიცოცხლისუნარიანობაზე და მდგრადობაზე, ასევე მარეგულირებლებს რეკომენდაცია მისცა უპირატესობა არ მიანიჭონ ბიზნესის გაძლოლის რაიმე სახის კონკრეტულ მოდელებს (მაგალითად, უნოვერსალურ ბანკს საცალოების წინაშე). გარდა ამისა, მოცემულ დოკუმენტში საბანკო ბიზნეს-მოდელების ანალიზის დეტალური ალგორითმია აღწერილი (იხ. ნახაზი 1), რომლის თანახმად მარეგულირებელმა ორგანოებმა გონივრული მიდგომებით უნდა იხელმძღვანელონ, რომლებიც ბაზრის სეგმენტების ანალიზის შედეგებს ითვალისწინებენ, რომლებზეც სპეციალიზირდებიან ბანკები (Guidelines on common procedures and methodologies for the supervisory review and evaluation process (SREP))// European Banking Authority, 2014, pp. 34-41).

დროითი ჰორიზონტების სახით, რომლებზეც ბიზნეს-მოდელების სიცოცხლისუნარიანობა და სტრატეგიის ადეკვატურობა ფასდება, გამოიყენება 12 თვე და 3 წლის პერიოდები. ზემოთგანხილული ალგორითმის მიხედვით გაანგარიშებული შედეგების საფუძველზე საკრედიტო ორგანიზაციის ბიზნეს-მოდელი და სტრატეგია ოთხდონიან შკალაზეა დაფუძნებული, რომელიც ბანკის სიცოცხლისუნარიანობისათვის რისკის ხარისხს განსაზღვრავს.

ფინანსური სტაბილურობის საბჭო (Financial Stability Board) გვთავაზობს კომერციული ბანკების ბიზნეს-მოდელების შეფასების მოცემული მეთოდის სახით უკუ სტრეს-ტესტირების გამოყენებას. მოცემული მიდგომა დეტალურადაა აღწერილი დოკუმენტში „ფინანსური მდგრადობის აღდგენა სისტემურად-მნიშვნელოვანი ფინანსური ინსტიტუტების: სახელმძღვანელო აღდგენის კრიტერიუმებისა და სტრესის სცენარიების მიხედვით“ (2013). უკუ სტრეს-ტესტის ძირითად განსხვავებას წარმოადგენს გარემოებებისა და რისკების განსაზღვრის შესაძლებლობა, რომელთა რეალიზაციამ შეიძლება ბანკის ბიზნეს-მოდელის სიცოცხლისუნარიანობისა და მდგრადობის დაკარგვამდე მიგვიყვანოს, მაშინ როდესაც ტრადიციული მეთოდი ამა თუ იმ გარემოებების წარმოქმნისას სხვადასხვა ალბათობებთან შესაძლო შედეგებს სწავლობს (Recovery and Resolution Planning for Systemically Important Financial Institutions: Guidance on Recovery Triggers and Stress Scenarios // Financial Stability Board, 2013, pp. 7-9).

კომერციული ბანკების ბიზნეს-მოდელების შეფასების ყველაზე უფრო პოპულარულ და ეფექტურ უცხოურ სხვა მეთოდებს შორის შეიძლება აღინიშნოს **ამერიკული სისტემა CAMELS**, რომლის რეიტინგული სისტემა თავისთავად წარმოადგენს მოდელს, რომელიც საკრედიტო ინსტიტუტების ფინანსური მდგრადობის შეფასებისათვის აშშ-ის სამი უწყების (ფედერალური სარეზერვო სისტემის - აშშ-ის ცენ-

ტრალური ბანკის, ფინანსთა სამინისტროსი და დეპოზიტების დაზღვევის კორპორაციის) მიერ გამოიყენება. დღეისათვის მისი აგებულების ძირითადი პრინციპები გამოიყენება მრავალ საზედამხებველო ორგანოების სისტემებში, ევროპული და საქართველოს საზედამხებველო ორგანოების სისტემის ჩათვლით. მოცემული მეთოდიკა თავისთავად ანალიზირებადი კომპონენტების საწყისი ასოების შეხამებას წარმოადგენს (5):

1. C – capital adequacy (კაპიტალის საკმარისობა) -

კაპიტალის საკმარისობის შეფასების პროცესი CAMELS სისტემაში კაპიტალის რაოდენობრივი და ხარისხობრივი პარამეტრების გაანგარიშებაში და შეფასებაში მდგომარეობს.

2. A – asset quality (აქტივების ხარისხი) -

ხარისხის ანალიზისას არა მარტო ბანკის აქტივების, არამედ გარესაბაღანსო ანგარიშებზე ასახული გარიგებებისაც შეფასება ხორციელდება. აქცენტი ანალოზსას აქტივების გაუფასურების რისკებზე და ცალკეულ ობიექტებზე საკრედიტო რისკის კონცენტრაციის ხარისხზე კეთდება.

3. M – management (მართვის ხარისხი) -

ბანკის მენეჯმენტი ფასდება ბიზნეს-მოდელის მდგრადობის სხვა შემადგენელების შემდეგ, რამდენადაც ბანკის მართვის ხარისხის შესახებ შეიძლება - ბანკის ლიკვიდურობისა და შემოსავლიანობის, მისი აქტივების მდგომარეობის, კაპიტალის საკმარისობის მიხედვით ვიმსჯელოთ. ასე, მაგალითად, მენეჯმენტის წინასწარი რეიტინგული შეფასების გაანგარიშებისათვის ყველა ზემოთჩამოთვლილი კომპონენტების საშუალოშეწონილ რეიტინგულ შეფასებას განსაზღვრავენ.

4. E – earnings (მოგებიანობა) -

იმისათვის რომ ბანკის მოგებიანობის დონე იქნას შეფასებული გამოიყენება რიგი მაჩვენებლები, ასევე დინამიკაში ბანკის შემოსავლებისა და ხარჯების სტრუქტურის ანალიზი ხორციელდება.

5. L – liquidity (ლიკვიდურობა) -

საბანკო ბიზნეს-მოდელის მდგრადობის სხვა აუცილებელ პირობას წარმოადგენს ლიკვიდურობა, რომელიც ბანკის მიერ კრედიტორების წინაშე თავისი ვალდებულებების თავისდროულად და სრულად დაფარვისადმი შესაძლებლობაში გამოიხატება.

6. S – sensitivity to risk (მგრძნობიარობა რისკისადმი) -

დასასრულს, CAMELS სისტემის შეფასებას დაქვემდებარებული ბოლო ელემენტი - მგრძნობიარობა რისკებისადმი - გაანალიზების შესაძლებლობას იძლევა, თუ როგორ ზემოქმედებენ საბაზრო რისკები ბანკის მოგებიანობაზე და კაპიტალზე. ამასთან არა მარტო საბაზრო რისკების (პროცენტულების, სავალუტოების, ფასობრივების და სხვა) დონე, არამედ მათ მიერ მართვის სისტემაზეც ფასდება.

საბანკო ბიზნეს-მოდელების შეფასების კიდევ

ერთ ხერხს წარმოადგენს **ინგლისური სისტემა RATE**, რომლის განმასხვავებელ ნიშანთვისებას საბანკო საქმიანობას თანმხლები რისკების ანალიზზე და შესაბამის პირობებში საზედამხედველო ქმედებების ეფექტიანობაზე ორიენტაცია წარმოადგენს. სტრუქტურულად მოცემული მოდელი შედგება სამი ურთიერთდაკავშირებული ბლოკებისაგან:

1. რისკის შეფასება ხორციელდება ცხრა ძირითადი მიმართულებების მიხედვით: კაპიტალი; აქტივების ხარისხი; საბაზრო რისკი; შემოსავლიანობა/რენტაბელობა; ლიკვიდობა; ბიზნესი; შიდა კონტროლი; ორგანიზაციული სტრუქტურა; მართვა (3).

რისკების შეფასების თითოეული მითითებული მიმართულებებისაში გამოყენებით ჩამოყალიბებულია კრიტერიუმები და მაჩვენებლები, რომლებიც ზემოთაა აღწერილი. რისკების შეფასების თვით პროცედურა კომპოზიციურად მდგრადია:

- საკვანძო ქვედანაყოფების განსაზღვრა, რომლებიც შენონვასთან და შესაბამისი რისკების მართვასთან არის დაკავშირებული;
- ბანკზე ზემოქმედების ქვეშ არებული რისკების შესახებ წინასწარი ინფორმაციების მიღება;
- რისკების პროფილის წინასწარი ანალიზის განხორციელება;
- ინსპექციის განხორციელება ადგილზე;
- რისკების პორტფელის საბოლოო ანალიზის განხორციელება.

ბოლო ეტაპზე, ინგლისის ბანკის სპეციალისტის პროფესიული მსჯელობის გათვალისწინებით საშუალო არითმეტიკული საფუძველზე, თითოეული ფაქტორის მიხედვით რიცხობრივი რეიტინგის მინიჭება და ჯამური რეიტინგის გამოყვანა ხორციელდება.

2. ზედამხედველობის ინსტრუმენტები, პროგრამები და მიდგომები, რომლებიც საზედამხედველო პერიოდის განმავლობაში საზედამხედველო ფუნქციების ყველაზე ეფექტიანად რეალიზაციის, ასევე მათ განხორციელებაზე კონტროლის მიზნებით, თითოეული საკრედიტო ორგანიზაციისათვის შემუშავდება.

3. ზედამხედველობის ინსტრუმენტების გამოყენების ეფექტიანობის შეფასება თავისთავში მოიცავს დასკვნის მომზადებას - მთლიანად საზედამხედველო პერიოდში ბანკის მუშაობის შესახებ, ძვრების შესახებ, რომლებიც საკრედიტო ორგანიზაციის საქმიანობაში აღნიშნულ პერიოდში განხორციელდა (4).

ასეთი სახით, რისკ-ორიენტირების მოდელი RATE კომერციული ბანკების ბიზნეს-მოდელების შეფასების ჩარჩოებში რისკის ხარისხობრივი და რაოდენობრივი ფაქტორების ყოველმხრივი ანალიზის განხორციელების შესაძლებლობას იძლევა.

საქართველოს მარეგულირებელმა ეროვნული (ცენტრალური) ბანკის სახით პრევენტიული ზედამხედველობის რეალიზაციის ჩარჩოებში კომერციული ბანკების საქმიანობის შეფასებისას ბიზ-

ნეს-მოდელების მდგრადობაზე განსაკუთრებული დაჟინებული ყურადღების გამახვილება დაინყო. აღნიშნული მოდელი ნაწილობრივ არის დაფუძნებული CAMELS სისტემაზე და იგი თავისთავში მოიცავს ანალიზს და შეფასებას ყოველკვარტალურ საფუძველზე შემდეგი მაჩვენებლების: კაპიტალის; აქტივების; შემოსავლიანობის; ლიკვიდურობის; საპროცენტო რისკის; კონცენტრაციის რისკის; მართვის ხარისხის.

ამასთან მაჩვენებლებიდან თითოეული მრავალი კრიტერიუმების მიხედვით ფასდება. პარამეტრების ერთობლიობის ანალიზის შემდეგ ხორციელდება ჯამური მაჩვენებლის შეფასება, რომელიც განაგარიშებაში ჩართული თითოეული პარამეტრის ბალურ და წონით შეფასებას ითვალისწინებს.

მიუხედავად საქართველოს ეროვნული (ცენტრალური) ბანკის მიერ გამოყენებადი მიდგომის ყველა ღირსებებისა, ჩვენი მოსაზრებით, საბანკო ბიზნეს-მოდელების შეფასების მოცემული მოდელი შეიძლება ხარისხობრივი მაჩვენებლებისადმი უფრო დაჟინებული ყურადღების ნაწილში იქნას გაფართოებული. უპირველეს ყოვლისა, ცალკე შეფასებას იმსახურებს საქმიანი რეპუტაცია როგორც თვით ბანკის, ასევე მისი აქციონერებისაც, მენეჯმენტისაც.

გარდა ამისა, განსაკუთრებული ყურადღება უნდა იქნას დათმობილი ბანკის ინფორმაციული ტექნოლოგიების (იტ) შეფასებაზე, რომელიც ბიზნეს-მოდელების მდგრადობასთან არის დაკავშირებული.

ასევე ბანკების ბიზნეს-მოდელების შეფასებისას რისკების მართვის შეფასების გაღრმავებაა საჭირო, რომელიც შესაძლებლობას იძლევა განსაზღვრული იქნას თუ რისკ-მენეჯმენტის მიმდინარე ინფრასტრუქტურა რამდენად შეესაბამება ბანკის მიერ გამოყენებადი რისკების პროფილს. კერძოდ, შეფასება უნდა იქნას განხორციელებული რისკის ცალკეული სახეობების მიხედვით, როგორიცაა: საკრედიტო, საბაზრო (სავალუტო, საფონდო, საპროცენტო), საოპერაციო და ლიკვიდურობის რისკები.

საკრედიტო რისკის შეფასების ჩარჩოებში გათვალისწინებული უნდა იქნეს საკრედიტო პორტფელის მიმდინარე ხარისხი, რომელიც რისკ-მენეჯმენტის მუშაობის შედეგიანობის და რისკების მართვის პოლიტიკის სიმკაცრის ხარისხის შესახებ მოწმობს (5). ასევე ღირს კრედიტის გაცემის შესახებ გადაწყვეტილების მიღებისას ყურადღება იქნას გამახვილებული რისკ-მენეჯმენტის რეგლამენტაციის დონეზე, საკრედიტო ისტორიის ბიუროსთან თანამშრომლობაზე, საკრედიტო კომიტეტების შემადგენლობაზე, საგირავნო პოლიტიკაზე (მათ შორის მათი დაზღვევის ნაწილში).

საბაზრო რისკებისა და ლიკვიდობის რისკის მართვის შეფასებისათვის რეკომენდირებულია შეფასებული იქნას ამა თუ იმ სახეობის რისკის მართვასთან მიმართებაში გამოყენებადი ინსტრუმენტარი-

ების სიფართოვე (gap-ანალიზი, რისკის ღირებულებითი ზომიერება (var), დიურაცია, სტრეს-ტესტირება და ა.შ.), ასევე რისკ-მენეჯმენტის შესაბამისობა საუკეთესო საერთაშორისო პრაქტიკებთან.

საოპერაციო რისკების შეფასების ნაწილში ყურადღება უნდა იქნას გამახვილებული საოპერაციო რისკების მიხედვით მონაცემთა ბაზის გაძლოლაზე (რეგლამენტაცია, მისი გაძლოლის ვადა, პასუხისმგებლობის განაწილება), კადრების დენადობის დონეზე (ტოპ-მენეჯმენტის დონეზე შეიძლება გუნდის შიგნით კონფლიქტის შესახებ მოწმობდეს), ლეგალიზაციის საპირისპიროდ გამოყენებად მეთოდებზე (ინტერნეტ-ბანკის გათიშვა, შემაკავებელი ტარიფების გამოყენება, მომსახურე კომპანიების ფაქტიური ადგილმდებარეობის სემონმება), ძირითადი საშუალებებისა და სხვა მატერიალური აქტივების დაკარგვის რისკებზე (მონეობილობის, სალაროსი და სხვების დაზღვევა), მონეობილობისა და სისტემების მწყობრიდან გამოსვლის რისკებზე (ინფორმაციების ყოველდღიური სარეზერვო კოპირების, სარეზერვო სერვერების, ელექტროენერგიის უწყვეტი წყაროს არსებობა).

კომერციული ბანკების ბიზნეს-მოდელების შეფასების ზემოთ განხილული მეთოდების გათვალისწინებით შემდეგი სახის მოკლე დასკვნის გაკეთება არის შესაძლებელი:

1. შეთავაზებულია კომერციული ბანკების ბიზნეს-მოდელების შეფასებისადმი მიდგომებისა და მექანიზმების სახით გამოყენებული იქნას როგორც რაოდენობრივი ინდიკატორები (ბალანსის, მოგებისა და ზარალის შესახებ ანგარიშგების მონაცემები, საკვანძო ფინანსური მაჩვენებლები), ასევე ხარისხობრივი პარამეტრები (სტრატეგიისა და კონკურენტული გარემოს ანალიზი, ბანკის სიცოცხლისუნარიანობისა და საიმედოობის საფუძველში

ჩადებული შედარებითი უპირატესობებისა და საკვანძო დამოკიდებულებების მდგრადობის გამოკვლევა).

2. მითითებულია, რომ საბანკო ბიზნესის ასეთი ყოველმხრივი შეფასება სტრატეგიული გეგმების არარეალობის, ბიზნესის ზრდისა და რენტაბელობის ტემპების შესახებ მოლოდინის გაზრდილი ოპტიმალურობის, თვითგაჯანსაღების გეგმების ეფექტიანი რეალიზაციისათვის წინააღმდეგობების და ბიზნეს-მოდელის ცვლილების აუცილებლობის შესახებ დამადასტურებელი სხვა ფაქტორების ოპტიმალურად გამოვლენის შესაძლებლობას იძლევა.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. Зинина М.М. – Подходы к оценке бизнес-моделей коммерческих банков // Вестник Европейской науки, 2018, №5. – с. 1 – 8.
2. Бобрик М.А. – Совершенствование системы индикаторов финансовой устойчивости коммерческих банков // Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук. – Москва, 2011, с. 16.
3. Лаврушин О.И., Мамонова И.Д. – Оценка финансовой устойчивости кредитной организации. – Москва: КНОРУС, 2011, с. 92 – 107.
4. Тимофеева З.А. – Оценка финансовой устойчивости коммерческих банков // Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук. – Москва, 2002, с. 56 – 57.
5. Хольнова Е.Г. – Концепция финансовой устойчивости в системе финансового менеджмента банка // Автореферат диссертации на соискание ученой степени доктора экономических наук. – Санкт-Петербург, 2010, с. 20.